

Duna – Tisza csatorna, víziók és valóság

Kutatás fejlesztési megbízásos munka vezetői összefoglalója

Témavezető: Dr. Csatári Bálint, tudományos főmunkatárs, MTA RKK Alföldi Tudományos Intézet, Kecskemét,

A Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium megbízása alapján az MTA Regionális Kutatások Központja Alföldi Tudományos Intézete egy régóta fennálló, fokozatosan súlyosbodó területi probléma, a Duna-Tisza köze vízháztartási egyensúlyának megbomlásából is következő táji, mezőgazdasági és tanya települési degradáció feltárására és a várhatóan szükséges beavatkozásokat megalapozó, értékelő áttekintésre, különböző szektorális és térségi összefüggések feltárására kapott felkérést.

A feladat lényege szerint a legkülönbözőbb érintett szakterületek (környezet- és természetvédelem, vízügy ill. vízgazdálkodás, mezőgazdaság, közlekedés, vidékfejlesztés, tanya- és településügy, társadalmi konfliktusok) képviselői¹ készítettek új, a térség problémáit térben és időben is átfogóan értékelő tanulmányokat. Ezek közös tartalmi célja volt, hogy a megújításra váró országos területfejlesztési koncepcióhoz (OTK), illetve a 2013-tól induló EU tervezési etaphoz kapcsolódva feltárja a Duna-Tisza köze súlyosbodó területi konfliktusait, értékelje a mai helyzetet, s azokat a trendeket, fejlesztési megoldási lehetőségeket, amelyek például egy várható Duna-Tisza csatorna nagyberuházási programot megalapozhatnának.

A tanulmányok és a szakértők bevonásával több alkalommal szervezett munkakonferenciák, egyeztetések alapján²

- részben válaszok születtek arra, hogy a két évtizede folyó többnyire sikertelen és eredményeiket illetően meddő programok hatástalanságának mik voltak az okai,
- részben egyértelmű megerősítést nyert, hogy a globális és lokális hatásokra bekövetkező igen kedvezőtlen homokhátsági térségi folyamatok (a talajvízszint süllyedése, a táji környezet általános leromlása, a természeti értékek pusztulása, a mezőgazdaság eltartó képességének kiszámíthatatlansága és

---

¹ Dr. Balai F. István újságíró, Kecskemét, Dr. Czene Zsolt vidéktervező, VÁTI, Prof. Dr. Erdősi Ferenc, kutatóprofesszor, Pécs, Farkas Jenő Zsolt kutató, térinformatikus, Kecskemét, Dr. Molnár Zsolt ökológus kutató, Vácraót, Prof. emeritus Dr. Király László, agrártörténész, Kecskemét, Dr. Kozák Péter, vízmérnök, ATIVIZIG, Szeged, Kákonyi Árpád, igazgatóhelyettes, Kiskunsági Nemzeti Park, Kecskemét, Madari Jenő, agrármérnök, nyugalmazott államtitkár, Kecskemét, Dr. Nagy Imre tudományos főmunkatárs, Békéscsaba, Pálfai Imre vízmérnök, kutató, Szeged, Dr. Rakonczai János geográfus, docens, Szeged, Rónay István vízmérnök, Baja, Varga György energetikai vízmérnök, Budapest,

² <http://www.alfoldinfo.hu/homokhatsag/dunatiszacatorna/>

csökkenése, a tanyák degradációja, a népesség növekvő arányú elvándorlása és elöregedése, stb.) egyre sürgetőbbé teszik a tudatos, összehangolt, integrált tervekre építő – a távlatokat reális jövőkép-forgatókönyvek alapján felvázoló – beavatkozások sorozatát.

A kutatások több szempont alapján is kimutatták, hogy nemcsak a térség nagyobb és kisebb városai, illetve vidékei közötti növekszenek az életminőség és -színvonal különbségek, de megfelelően komplex beavatkozás hiányában olyan belső perifériaképződés indulhat el, ami csak tovább növeli ezen érzékeny és sebezhető tájon a konfliktusok számát.

Az ország területének 10 %-át kitevő, közel 800 000 fős lakosságú, de a tanyás mezőgazdasági produktumában és védett természeti-ökológiai értékeit illetően jóval felülreprezentáltabb térségben egyre sürgetőbben és megalapozottabban fogalmazódnak meg

- általában a vízpótlással kapcsolatos igények,
- egy – a mainál sokkal korszerűebben szervezett – víztakarékos (vízvizsszatartó) mező- és településgazdálkodás bevezetésének szükségessége,
- olyan integrált, komplex – ágazati együttműködésekre építő – tervezés és programozás szükségessége, amely a korábbi kudarcok tanulságait levonva a helyi társadalom támogatásával indítja el a valóban megvalósítható elképzeléseket,
- egy új szellemű, kvázi nem kormányzati, decentralizált tervező, szervező, bonyolító intézmény megalapítása.

A kidolgozott három forgatókönyv közül a legtávlatosabb tartalmazza a Duna - Tisza csatorna lehetséges megépítését, jelezve, hogy a térség, illetve a táj környezeti, (mező)gazdasági és társadalmi megújulása, új – a vizet valódi értéken kezelő – komplex igényű vízpótlási és vízgazdálkodási, térség- és vidékfejlesztési programok sikerességén fog múlni. Egy nagy, hajózható és vízpótló csatorna létesítése – várhatóan tovább eszkalálódó globális hatásokra is – ezek után válhat fontos, a táj továbbélését biztosító szükségletté.

Több pilot területet jelöl ki a dokumentum azért, hogy az egyébként korántsem egyhangú kistájokban, település-együtteseket alkotó térrészekben különböző módon összehangolt fejlesztési programok sikere adaptálható példaként szolgálhasson a továbblépéshez.

Kecskemét, 2009. december 3.